

Bērna runas un valodas attīstības novērtēšana pirmsskolā

Mēdz teikt, ka valoda ir kā galds ar četrām kājām—runa, rakstība, lasīšana un klausīšanās ir savstarpēji saistītas, kas cita citu palīdz balstīt.

Pirmsskolas vecums uzskatāms par ļoti nozīmīgu posmu valodas apguvē. Bērns klausās, uztver, atdarina, imitē un vingrina runas orgānus. Ja viņam šīs iespējas ir traucētas vai tiek liegtas, tad turpmākā valodas attīstība būs kavēta.

Pirmsskolas izglītība ir pirmā vispārējās izglītības pakāpe, kura ir pamats turpmākās izglītības apguvei.

Pirmsskolas izglītībā bērns:

- * attīsta savas spējas, intereses un vajadzības;
- * attīsta dzīvei nepieciešamās domāšanas, sadarbības un pašvadības prasmes, lai veidotos kā pašpietiekams un aktīvs Latvijas pilsonis;
- * gūst jaunu pieredzi, lai būtu fiziski, emocionāli un sociāli gatavs pamatizglītībai.

Projekta Skola2030 pirmsskolas izglītības mērķis ir zinātkāri un dzīvespriecīgi bērni, kas dzīvo veselīgi, aktīvi, mācās, darbojas ieinteresēti, ar aizrautību un prieku, līdzdarbojas, radoši izpaužas, gūst pirmo pieredzi par sevi, citiem, apkārtējo pasauli un to savstarpējo mijiedarbību.

Galvenie sasniedzamie rezultāti bērnam, beidzot pirmsskolu valodu jomā:

- * klausās, saklausa teksta saturu un īsi pastāsta par to;
- * atšķir un nosauc skaņas īsos vārdos;
- * uztver un atdarina runas intonācijas (priecīgs, bēdīgs, dusmīgs, bailīgs, u.c.);
- * pareizi izrunā skaņas;
- * stāsta par redzēto, dzirdēto, piedzīvoto citam saprotami un secīgi;
- * jautā par neskaidro un atbild uz konkrētu jautājumu;
- * lasa un saprot īsus, sev nozīmīgus vārdus;
- * raksta rakstīto burtu elementus.

Mācību process ir vērsts uz mācīšanos iedziļinoties, līdzvērtīgu visu caurviju prasmju, izpratnes un pamatprasmju mācību jomās attīstību un ieradumu veidošanos, kas balstīti vērtībās, kurā galvenā mācību organizācijas forma ir rotaļdarbība.

Runas un valodas sekmēšana un attīstīšana ģimenē, un turpmāk pirmsskolā, ir pamats, kas nosaka optimālus mācību sasniegumus skolā. Valoda ir izveidojusies un turpina attīstīties cilvēces kultūrvēsturiskās attīstības procesa un sabiedrības vajadzību realizācijas ietekmē. Valoda pastāv 2 formās—kā kods (nosacīta zīmju sistēma) un kā runa (koda realizācijas iespēja). Runu no valodas nav iespējams nodalīt, kā arī bērna runas un valodas attīstības proces ir nedalāmi—tie attīstās līdztekus un savstarpēji mijiedarbojoties.

Šodienas skatījumā nav noliedzams fakts, ka “ietērt savu pasauli pareizās skaņās, vārdos un teikumos”, bērnam ir kļuvis par nopietnu un pieaugošu problēmu.

Un kā zināms, runa ir mācību darbības pamats, savlaicīgi nesniegta logopēdiskā palīdzība pirmsskolas vecumā radīs grūtības bērnam uzsākot skolas gaitas, veiksmīgi iesaistīties mācību procesā. Bērniem ar runas un valodas attīstības traucējumiem līdz ar verbālās izteikšanās grūtībām parādās dzimtās valodas uztveres, izpratnes un lietošanas nepietiekamība, kas izpaužas specifiskās kļūdās bērnam rakstot un lasot.

Liepājas pirmsskolas izglītības iestādes "Pūcīte" logopēde 2 reizes mācību gada laikā (septembrī un maijā) veic visu 3-7 gadus vecu izglītojamo runas un valodas attīstības novērtēšanu. Novērtēšana notiek atbilstoši bērna vecumam un ievērojot valodas normālas attīstības kritērijus. Logopēde veicot novērtēšanu, pārbauda ne tikai bērna runas un valodas attīstības līmeni, bet arī diagnosticē arī ārpusrunas funkciju darbību, novēro bērna psihomotoro funkciju darbību un nepieciešamības gadījumā iepazīstas ar citu speciālistu atzinumiem.

Izglītojamā runas un valodas attīstības novērtēšanas izklāsta daļas saturs:

Ārpusrunas funkciju pārbaude:

- *motorikas raksturojums,
- *orofaciālā izpēte, runas motorikas, runas elpošanas raksturojums.

Runas un valodas pārbaude:

- *skaņu izrunas raksturojums,
- *runas ritma un tempa izvērtējums,
- *balss izvērtējums,
- *fonemātiskās dzirdes un uztveres pārbaude,
- *vārdu krājuma raksturojums,
- *valodas gramatiskās uzbūves raksturojums,
- *saistītas runas raksturojums,
- *runas un instrukciju izpratne,
- *lasīšanas prasmju raksturojums,
- *rakstīšanas prasmju raksturojums.

Cita nozīmīga informācija.

Pēc bērnu runas un valodas novērtēšanas logopēde apkopo iegūtos pārbaudes rezultātus, organizē logopēdiski koriģējošo darbību ar bērniem, kuriem tika konstatēti šie traucējumi. Ar novērtēšanas rezultātiem individuālo konsultāciju laikā tiek iepazīstināti bērna vecāki. Vecākiem tiek sniegta nepieciešamā informācija par traucējumu, tā varbūtējiem cēloņiem, nepieciešamo korekciju vai citu speciālistu piesaisti. Tiek ieteikti vingrinājumi darbam mājās. Nepieciešamības gadījumā ieteikums saņemt konsultāciju pilsētas pašvaldības pedagoģiski medicīniskajā komisijā par izglītības programmas maiņu.